

Litteratur.

Børnearbejdet i Finland, Norge og Sverige. Ved A. von Bonsdorff, E. Holtan og Holger Bergwall. Kbhvn. 1914 (Aarsskrift for 1913 udgivet af Foreningen for Opdragelsesanstalter).

Den unge danske »Forening for Opdragelsesanstalter« har paabegyndt Udgivelsen af et Aarsskrift, der synes at have Mulighed for at blive et Samlingssted for værdifulde Oplysninger om Børnearbejdet saavel hjemme som ude. Som Aarsskrift for 1912 fremkom en Række Artikler om »Opdragelsesanstalter i Udlandet«, skrevne af forskellige af Børnesagens danske Arbejdere, der med Statens Understøttelse havde foretaget Rejser til fremmede Opdragelsesanstalter. Af større Betydning er dog det Aarsskrift for 1913, der er udkommet i afvigle Foraar, omhandlende Børnearbejdet i Finland, Norge og Sverige. Det har, som det siges i Forordet, været Hensigten at give en kortfattet Oversigt over Børnearbejdet i disse tre Lande, dets Udvikling, nuværende Standpunkt og Lovbasis, og det er lykkedes Foreningen indenfor hvert af Landene at skaffe de kyndigste Medarbejdere til denne Opgaves Løsning.

For F i n l a n d leveres Oversigten af Baron Adolf von Bonsdorff, der indtil Foraaret 1914 fungerede som Inspektør ved Opdragelsesvæsenet i Finland. Straffeloven af 1889 fastsatte den kriminelle Lavalder til 15 Aar og gav Domstolene Beføjelse til, naar ellers strafbare Handlinger var begaaet mellem 7 og 15 Aars Alderen, at træffe Bestemmelse om Børnets Indsættelse i »allmän uppfostringsanstalt«, hvor Børnet kan forblive til det fyldte 18de, i visse Tilfælde til det fyldte 20de Aar. Paa Grundlag af denne Bestemmelse er der efterhaanden af den finske Stat oprettet fem Tvangsopdragelsesanstalter med Plads til 455 Elever, deraf 56 Piger. Ved Siden heraf er der imidlertid af en Række Kommuner og i

nogle Tilfælde ved privat Initiativ i Tidens Løb blevet indrettet talrige »Skyddsuppfostringsanstalter« for forsømte og sædelig vanrøgtede Børn; af saadanne kan ialt modtages 584, deraf 138 Piger. Endelig anbringes ca. 75 i saakaldte Skolekolonier, en Art kontrolleret Familiepleje, saaledes at de søger en fælles Skole, der er indrettet af den i adskillige større Kommuner valgte »Uppfostringsnämnd«, — en Ordning, der synes at minde om den Maade, hvorpaa hos os Waisenhuset har sine Elever anbragt.

Der har imidlertid siden 1902 været arbejdet paa Tilvejebringelse af en særskilt »Lag angaaende skyddsuppfostran«, hvorefter der bl. a. skulde oprettes Uppfostringsnämnd i alle Landets Kommuner og tillægges dem — i visse Situationer med Tillrædelse af Stedets Dommer — en vidtgaende Myndighed. I disse forberedende Arbejder har Bonsdorff selv taget fremragende Del; hans energiske og tiltalende Personlighed vil være kendt af de fleste af Børnesagens Arbejdere i de skandinaviske Lande fra hans omfattende Studierejser i disse. Med Sorg i Hjertet maa han imidlertid fastslaa, at »de i landet rådande svåra politiska förhållandena med icke ringa sannolikhet hafva till följd, at väntan ej mindre på utfärdandet af en särskild, för landets behöf afpassad barnavårdslagstiftning än och på ett socialt reformarbete öfverhufvud ännu blir ganska lång.« Om disse vanskelige Forhold kan Bonsdorff selv tale med, idet han, kort efter at have skrevet dette, af det nuværende Regimente i Finland uden Forsøg paa Begrundelse blev afskediget fra sin nysnævnte Stilling uden Varsel og uden Pension.

Om Forholdene i Norge beretter Byretsassessor E. Hollan, der efter Værgeraadslovens Ikrafttræden i Aaret 1900 i lang Tid fungerede som Formand for Værgeraadet i Kristiania, som først senere deltes i fire Værgeraadskredse. Af de nordiske Lande naaede Norge først at faa Borneforsorgen ordnet ved Lov; men efter dens Vedtagelse (1896) maatte der endnu gaa fire Aar, før den kunde træde i Kraft, fordi det Opdragelsesapparat, den forudsatte, for en stor Del først skulde skabes. Det private Initiativ, der i Danmark allerede for omtrent 80 Aar siden gav sig Udslag i Dannelsen af Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse og i Oprettelsen af Opdragelsesanstalterne paa Flakkebjerg, Holsteinsminde og Bogildgaard, har været mindre frodigt i Norge. Af større Virksomheder, der er vokset frem ad denne Vej, maa nævnes det mildere Skolehjem Toftes Gave paa Helgoen i Mjøsen for

100 à 120 Dreng; ogsaa Ulfsnesoens mildere Skolehjem (ved Bergen, bestemt til 60 Dreng) er en selvejende Stiftelse. Der findes derhos et Par mindre kommunale Skolehjem (Lindøen ved Stavanger for 30 Dreng og Vaake ved Moss for 35 Dreng), men de øvrige Skolehjem er Statens (de strængere: Bastø for c. 80 Dreng og Toten for 17 Piger, samt de mildere: Falstad for 55 Dreng, Bærum og Ree for henholdsvis 50 og 24 Piger).

Værgeraadsløven, der i væsentlig Grad skyldes afdøde G e t z, bygger til Dels paa det danske Forslag fra 1895, og har atter paa sin Side paavirket den danske Børnelov, der vedtoges og traadte i Kraft i 1905. Fælles for begge er den fast sluttede Organisation af Værgeraadsinstitutionen med Værgeraad i hver enkelt Kommune Landet over. I Norge savnes dog den prøvende og samlende Myndighed, der i Danmark er lagt i Haanden paa et for hele Landet fælles Overværgeraad — de vidtstrakte Afstande i Norge vilde ogsaa lægge Vanskeligheder i Vejen for et saadant Fællesorgan —, og det er derhos følt som en Mangel, der nu skal forsøges afhjulpen, at Værgeraadene savner Myndighed til at antage sig nogen ung Person efter hans fyldte 16de Aar. Vistnok med Føje samler Hollan sin Opfattelse af Løven i denne Udtalelse: »Ingen Lov kan med én Gang hele Samfundets Brøst og borttage Fristelserne fra de Unges Vej, men det maa ansees uomtvistelig, at Løven af 1896 i det store og hele har tilfredsstillet de Forventninger, man stillede til den.«

Fremstillingen for S v e r i g e s Vedkommende var oprindelig betroet til Direktør for Statsopdragelsesanstalten Bona, Knut Blomquist, men overdroges, da denne blev forhindret, til Rektor H. B e r g w a l l, Upsala, der tidligere har været Førstelærer paa Bona.

Bergwall giver først en kort historisk Fremstilling af Udviklingen i Sverige og gennemgaar derefter kort de gældende Børnelove af 1902, der optrykkes i Afhandlingen. Siden 1840'erne rørte der sig i Sverige et ret kraftigt privat Initiativ til Oprettelse af Opdragelsesanstalter for forsømte og vanartede Børn, og ved Straffeløven af 1864 bestemtes det, at Børn under 15 Aar, der havde gjort sig skyldige i Forbrydelser, kunde henvises til Anbringelse i Opdragelsesanstalt. Ved Straffeløvsændringen af 1902 blev den kriminelle Lavalder overhovedet sat op til det fyldte 15de Aar, og for Personer mellem 15 og 18 Aar gaves der Domstolene Ret til at bestemme, at Indsættelse i »allmän uppfostringsanstalt«

(ø: Statsopdragelsesanstalt) skulde træde i Stedet for idomt Straf af indtil 6 Maaneders Fængsel. Anbringelsen i saadan Anstalt, for hvilken Dommen ikke foreskriver nogen Begrænsning, skal være mindst 1 Aar; kun med særskilt Tilladelse kan Udskrivning foretages for efter 2 Aars Forløb; med det fyldte 20de Aar skal Udskrivning finde Sted.

I et noget fyldigere Afsnit omtaler Forf. »Skyddsuppfostrans nuvarande organisation och arbetsprinciper«. Det nævnes her med Beklagelse, at »Barnavårdsnämnden«, der skulde findes i hver Kommune, mangfoldige Steder overhovedet ikke er traadt i Funktion. Børnenes Anbringelse sker i Plejehjem, i Børnehjem eller i »Skyddshem« (ø: Opdragelsesanstalter). Det er overladt Landstingene — nærmest svarende til de danske Amsraad — at paase, at der i hvert Len findes de fornødne Skyddshem. Saadanne mangler dog endnu flere Steder; ialt findes f. T. 24 Skyddshem, af hvilke dog kun de 17 har Godkendelse til at modtage de i Henhold til Børneloven fra de naturlige Hjem fjærnedede Børn. Endelig fremhæves en Række »aktuella önskemål«. En Revision af de gældende Børnelove overvejes for Tiden i den dertil nedsatte »kungl. fattigvårdslagsliftningskommittén«. Blandt de Reformers, der sysselsætter Sindene, og som Forf. tager Ordet for, kan nævnes: 1) en mindre skarp Adskillelse mellem forsømte, vanartede og forbryderske Børn, 2) Barnavårdsnämnden bør kunne skride ind indtil Barnets fyldte 18de Aar, og Tvangsopdragelse i Stedet for Straf bør kunne anvendes ogsaa paa saadanne unge mellem 15 og 18 Aar, som har forskyldt Straf af Strafarbejde, 3) Ensartethed i Børneforsorgen bør søges betrygget ved at lægge Ledelsen til en vis Grad i en Centralmyndigheds Haand og iøvrigt ved Samvirken indbyrdes mellem de forskellige Arter af Opdragelseshjem. Anbringelsen bestemmes nu altfor ofte af, om en Anstalt tilhører det Len, hvorfra Barnet anbringes, og der anbringes som Følge deraf paa samme Hjem Børn, der i Alder, Evner og Livsbane afviger for meget fra hinanden.

I al deres Korthed giver de tre Afhandlinger en god Oversigt over Børneforsorgens Stilling og Vilkaar hos de os nærmest beslægtede Folk. Det er at ønske, at Skriftet maa blive suppleret med en Fremstilling af den danske Børnelovgivning og Børneforsorgens Udvikling hos os. Elementer hertil findes allerede i Overretsassessor Axel Petersens Bog om Det offentlige Børnetilsyn (Kbhvn. 1905); hvad der trænges til er en mere oversigtsmæssig populær Fremstilling dels af selve

Lovgivningen dels af hele den betydningsfulde Udvikling indenfor Børneforsorgen, som paa Basis deraf har fundet Sted i Aarene siden 1905. Forhaabenlig vil Foreningens Kræfter strække til ogsaa til at fremkalde et saadant Arbejde.

Eyvind Olrik.

Verbrechertypen, herausgegeben von Hans W. Grubbe und Albrecht Wetzel. I. Band, 2. Heft: Säufer als Brandstifter. (1914).

Af dette Værk, som blev nærmere omtalt i nærværende Tidsskrifts 1ste Hæfte for iaar, foreligger nu 2det Hæfte, der gennem fire Enkeltskildringer belyser Fænomenet: Drankeren som Brandstifter, og samtidig klarlægger den kroniske Alkoholists psykiske Typus. I et af Tilfældene er Ildspaesættelsen forbunden med og tildels betinget af et økonomisk Formaal, i de andre tre foreligger der rene Tilfælde af Drankerbrandstiftelse, saaledes som den (ved Omtale af et af de skildrede Tilfælde) træffende karakteriseres: Da Manden om Aftenen efter 3 Dages Svir kommer hjem, og ser, at Kone og Børn er borte, ser det uordentlige Hjem og tænker over sin egen Stilling, gribes han af en Følelse af Elendighed og af Raseri mod sig selv, Hustruen og Skæbnen, og han skaffer Luft for alle disse Affekter ved at stikke Ild paa, nemlig for at tage Hævn baade over sig selv og de andre. Dette er ikke den sædvanlige Hævn, der maaltbevidst søger at skade andre, men en Udladning, en Afledning, en Eksplosion af alle i Manden opsamlede, ulystbetonede Affektmængder. Brandstiftelsen fremtræder altsaa hos slige Individuer som Udslag af en altomfattende Forstemning, der ogsaa er vendt mod den paagældende selv, og Brandstiftelse er i disse Tilfælde at betragte som et med Selvmordsforsøg og Raserianfald sideordnet Fænomen. Kriminalisten vil fra sin egen Praksis kende slige, tilsyneladende umotiverede Ildspaesættelser, iværksat af Alkoholister, og vil finde Nøglen til Forstaaelsen i denne omfattende Forstemning og Lede.

De meddelte Enkeltskildringer giver iøvrigt et yderst interessant og lærerigt Billede af »Drankerpsyken«, saaledes som den synes, trods yderst forskellige oprindelige Sjælsanlæg hos de paagældende, at udvikle sig til et nogenlunde ensartet, typisk Billede, kendetegnet bl. a. ved Selvovervurdering, Kværulans, Almenfarlighed, Arbejdsskyhed og total Upaalidelighed. Tillige viser Skildringerne (særlig »Fall Bit-

ter«), hvilken Svøbe for Samfundet en saadan Dranker kan være, hvilke Bekostninger og hvilket Besvær han paafører det offentlige, hvilken Plage han er for sine Paarørende, for Husbeboere og Arbejdsfæller (naar han overhovedet arbejder), og hvor hensigtsløst det er at straffe hans Lovovertrædelser mildere under Hensyn til hans kroniske Alkoholisme, ligesom det endelig fremgaar af disse Livsskæbner, at den eneste Redning er en meget tidlig iværksat, langvarig Anbringelse paa en Anstalt. Har først den »alkoholiske Karakter« fuldt udviklet og fæstnet sig, er i Virkeligheden Haabet om Forbedring illusorisk, og kun Muligheden for Uskadeliggørelse ved Internering staar tilbage.

O. Haack.
